

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Президент Закладу вищої освіти
«Університет Короля Данила»,
доктор юридичних наук, професор
Луцький А.І.
«29» _____ 2024 р.

ВИСНОВОК

Закладу вищої освіти «Університет Короля Данила» про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Керничного Назарія Івановича на тему “Роль заохочувальних норм у правовому регулюванні суспільних відносин”, підготовлену на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань “Право” за спеціальністю 081 Право; тема затверджена Вченою радою Університету Короля Данила 08 жовтня 2020 р., протокол № 4.

Правові підстави видачі висновку:

На підставі заяви аспіранта Керничного Назарія Івановича (далі – здобувач), який виконав акредитовану освітньо-наукову програму та підготував дисертацію на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 Право в Закладі вищої освіти “Університет Короля Данила” (далі – Університет), про отримання висновку про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації, а також поданої дисертації, копій наукових публікацій, довідки про виконання освітньо-наукової програми та висновку наукового керівника, відповідно до пункту 26 Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. № 261 (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 19 травня 2023 р. № 502), структурним підрозділом Університету, що виконує освітньо-наукову програму за спеціальністю 081 Право та здійснив підготовку здобувача – кафедрою права та публічного управління (далі – кафедра), з метою надання висновку про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації 29.04.2024р. було проведено засідання, на якому відбулася публічна презентація здобувачем наукових результатів дисертації та її обговорення.

Витяг

**з протоколу засідання кафедри права та публічного управління
Університету від 29.04.2024 р., на якому відбулася публічна презентація
здобувачем наукових результатів дисертації та її обговорення**

Присутні:

Припхан Ірина Ігорівна – кандидатка юридичних наук, доцентка, завідувачка кафедри (головуюча на засіданні кафедри);

Луцький Мирослав Іванович – доктор юридичних наук, професор, професор кафедри;

Криховецький Іван Зеновійович – доктор юридичних наук, професор, професор кафедри;

Зварич Роман Васильович – доктор юридичних наук, професор, професор кафедри (науковий керівник);

Луцький Андрій Іванович – доктор юридичних наук, професор, професор кафедри;

Короєд Сергій Олександрович – доктор юридичних наук, професор, професор кафедри;

Андрусіє Людмила Михайлівна – докторка юридичних наук, професорка, професорка кафедри;

Луцький Роман Петрович – доктор юридичних наук, професор, професор кафедри (рецензент по дисертації);

Андрухів Олег Ігорович – доктор юридичних наук, професор, професор кафедри;

Огерук Ігор Степанович – кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри;

Жукевич Ігор Васильович – кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри (рецензент по дисертації);

Репецький Сергій Петрович – кандидат юридичних наук, доцент кафедри.

Порядок денний: публічна презентація здобувачем Керничним Назарієм Івановичем наукових результатів дисертації на тему “Роль заохочувальних норм у правовому регулюванні суспільних відносин” на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 Право та її обговорення з метою надання висновку про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації.

Слухали: здобувача Керничного Н.І. про результати виконаного ним дисертаційного дослідження. У своїй доповіді аспірант чітко обґрунтував наукову та практичну актуальність обраної теми, визначив мету, ключові задачі, об’єкт, предмет і методи дослідження. Доповідач детально описав структуру роботи та основні її положення, розкрив новизну, теоретичне та практичне значення представленої дисертації. Здобувач наголосив на наступних моментах свого дослідження.

Дисертація присвячена комплексному теоретико-правовому дослідженню визначення ролі заохочувальних норм у механізмі правового регулювання суспільних відносин.

На сьогодні питання визначення особливої ролі заохочувальних норм в механізмі правового регулювання мають важливе значення для формування правової системи України. Вони є тими критеріями, які визначають стимули

щодо дотримання вимог закону та сприяють забезпеченню принципів правопорядку і впорядкуванню суспільних відносин. Здійснюючи регулятивний вплив на суспільні відносини, заохочувальні норми права є тими мотиваторами поведінки людей, які передбачають винагороди чи покарання за відповідні дії, чи бездіяльність у різних сферах суспільного життя, забезпечуючи таким чином його розвиток на основі вимог законності та справедливості.

На даний час заохочувальні норми є у різних галузях сучасного українського законодавства, однак, їхнє відображення в системі правового регулювання суспільних відносин не завжди є належним. Тому існує потреба в ретельному аналізі цих норм, їхнього впливу на суспільство та ефективності правового регулювання, що відкриває широкі можливості для проведення досліджень та розробки нових підходів до правового регулювання.

Дослідження виконане відповідно до плану науково-дослідних робіт кафедри права та публічного управління Закладу вищої освіти “Університет Короля Данила” за напрямками “Трансформація правової системи України в умовах розвитку правових систем сучасності (теоретико-правовий та історико-правовий аспекти)” (державний реєстраційний номер 0116U002342) та “Закономірності розвитку і функціонування правової держави” (державний реєстраційний номер 0111U006673).

Мета роботи полягає у визначенні ролі заохочувальних норм в правовому регулюванні суспільних відносин, спрямованої на формування концепції впливу заохочувальних механізмів поведінки суб’єктів правовідносин, розвитку законності та забезпечення правопорядку в Україні.

Об’єктом дослідження є процес правового регулювання суспільних відносин на підставі заохочувальних норм.

Предмет дослідження є заохочувальні норми, які використовуються в правовому регулюванні суспільних відносин.

Методологію дослідження становить комплекс загальнонаукових, спеціальних та філософських методів дослідження серед яких: історико-правовий; формально-логічний; формально-юридичний; порівняльно-правовий метод та метод узагальнення.

Практичне значення полягає в тому, полягає в тому, що сформульовані в роботі положення, висновки та авторські пропозиції можуть бути використані у ході проведення подальших фундаментальних, загальнотеоретичних, галузевих і прикладних досліджень з проблеми вивчення ролі заохочувальних норм в правовому регулюванні суспільних відносин в Україні.

Матеріали дисертації використовуються в навчальному процесі Університету Короля Данила при викладанні курсів “Теорія держави і права”, “Актуальні проблеми теорії держави і права”; в науково-дослідній та експертно-аналітичній роботі Науково-дослідного інституту імені академіка УАН І.М. Луцького при виконанні наукових програм розвитку Університету Короля Данила, Прикарпатського регіону та України відповідно до плану

проведення наукових досліджень, при підготовці науково-практичних експертних висновків, зауважень і пропозицій до законопроектів в зазначеній сфері.

Наукова новизна одержаних результатів визначається тим, що дисертація є одним з перших теоретико-правовим науковим дослідженням, присвяченим глибокому аналізу впливу заохочувальних норм на регулювання суспільних відносин в контексті сучасного правового середовища.

У дисертації надано ряд нових концептуальних положень, висновків і рекомендацій, що мають важливе теоретичне та практичне значення. Зокрема, обґрунтовано застосування комплексного аналізу заохочувальних норм права з урахуванням статичних і динамічних аспектів їх існування, охоплюючи їх походження, законодавче закріплення та практичне застосування, а також еволюцію відносин між державою та суспільством у контексті правового регулювання та забезпечення розвитку суспільства. Визначено пропозицію до більш чіткого формування підстав застосування заохочувальних норм на законодавчому рівні, що дозволить уникнути невизначеності та сприятиме у створенні єдиної системи стимулювання, яка враховуватиме особливості кожної галузі права, з врахуванням ідеї посилення контролю за застосуванням заохочення та впровадження ефективних антикорупційних заходів на основі зазначених підстав.

Основними науковими результатами роботи є такі положення:

1. Серед ключових завдань методології дослідження правових норм виділяються наступні аспекти: по-перше, дослідження спрямовані на розуміння можливих змін або удосконалень, які можуть бути внесені у чинні норми з метою покращення функціонування суспільства; по-друге, порівняльне дослідження ефективності реалізації таких норм в Україні та інших країнах, яке визначає кращі практики та можливості для вдосконалення чинних правових механізмів; по-третє, методологія передбачає визначення оптимальних стратегій для ефективного впливу правових норм на суспільні відносини в контексті державно-правової модернізації та системної реформи ключових інститутів права. Виходячи з цього, правову норму можна визначити як один з найважливіших факторів, що обумовлює ефективність системи права, є важливою умовою закріплення та утримання дійсно вагомих для суспільства і держави стратегічних цілей, ідеологічних постулатів і моральних орієнтирів, що виражають існуючу соціально-економічну, політичну, ідеологічну, духовно-моральну модель державного і суспільного устрою і що визначають перспективи їх майбутнього стану.

2. У сучасній правовій дійсності тлумачення про норму права, дозволяє вважати, що ця норма права не обмежується лише формою нормативно-правового акту, а може знаходити своє закріплення в правових звичаях та договорах, актах міжнародного права, судових рішеннях, в інших джерелах права, а також забезпечуються і встановлюються не тільки державою, а й суспільством. Такий підхід відображає гнучкість та різноманіття джерел

права, враховуючи не тільки офіційно ухвалені акти, але й ширший спектр правових взаємовідносин.

3. Заохочувальні норми в системі норм права можуть бути виділені в окрему групу за їх фактичним змістом, але своєю чергою можуть не бути специфічними з юридичної точки зору. Основний аргумент полягає в тому, що норми, які стосуються заохочення, відрізняються виключно з точки зору заходів забезпечення – санкцій і пояснюється це тим, що заохочення і юридичні санкції - явища, що знаходяться на різних рівнях. Разом з тим, у системі права заохочувальні норми виділяються та розглядаються окремо, особливо в контексті регулювання соціальної активності та стимулювання корисної поведінки, також, окремі заохочувальні норми також можуть містити стимули для участі у суспільних програмах, виконання благодійних дій чи інших корисних активностей. Заохочувальні норми використовуються для стимулювання певних дій або результатів, їх юридичний характер може бути менш очевидним через відсутність прямих юридичних санкцій. Таким чином, аргумент про різницю між заохоченням і юридичними санкціями підкреслює важливість розуміння специфіки заохочувальних норм в контексті їх впливу на поведінку суб'єктів права.

4. Сутність змістовних ознак та принципів заохочувальних норм права полягає у тому, що вони є складовою частиною механізму правового регулювання і впливають на поведінку суб'єкта, причому заслужена поведінка представляє їх найвищу форму. Ці норми стимулюють до добровільності та сприяють правомірній активності у суспільстві. Заохочувальні норми встановлюють механізми стимулювання корисної чи бажаної поведінки суб'єктів і можуть передбачати надання нагород або пільг для тих, хто виявляє таку поведінку. Загалом, заохочувальні норми права мають важливе значення у регулюванні суспільних відносин в юридичній практиці, де вони взаємодіють з імперативними та диспозитивними нормами права, залежно від конкретного правового контексту та сфери діяльності.

5. Основними змістовними критеріями заохочувальних норм в їх порівняльному аналізі з іншими нормами права є те, що заохочувальні норми відрізняються від інших тим, що вони пов'язані з заслуженим вчинком чи «перевиконанням» обов'язків суб'єктом. Заслужена поведінка розглядається як взаємовигідна, оскільки вона приносить користь як державі та суспільству, так і самим особам, які отримують заохочення. Заохочувальні норми виконують функцію стимулювання суб'єктів до досягнення певних результатів, сприяють взаємодії з імперативними нормами, диспозитивними нормами та іншими елементами правової системи. Проблема нечіткості меж між заохоченнями та іншими видами норм вимагає уважного аналізу та уточнення термінології для визначення місця заохочень у системі правових норм. Важливо розглядати контекстуальні аспекти та конкретні умови застосування заохочень для уникнення можливих неоднозначностей у їх інтерпретації. Чітка класифікація та розуміння ролі заохочень у правовій системі можуть стати основою для розробки ефективних заходів стимулювання в практичному застосуванні. Такий підхід сприятиме

підвищенню ефективності правових норм і сприятиме досягненню їхніх цілей у різних сферах суспільства.

6. Особливостями прийняття, зміни та припинення дії заохочувальних норм є те, що заходи заохочення впроваджуються з метою викликати правомірну суспільно значущу активність індивідуальних і колективних суб'єктів. Таким чином, заходи заохочення є взаємовигідними для суспільства та осіб, що їх отримують, поєднуючи різні інтереси та гармонізуючи їх. Заохочувальні норми права мають велике значення для досягнення важливих цілей у суспільстві, які можуть бути складні для досягнення іншими юридичними засобами. Вивчення та розуміння механізмів заохочувальних норм в сучасній правовій системі є надзвичайно важливим, оскільки вони можуть стати потужним інструментом для стимулювання позитивних змін у суспільстві та досягнення суспільних цілей. Інноваційний підхід до використання заохочень в правовому регулюванні може сприяти розвитку сучасної правової системи та сприяти побудові більш справедливого та ефективного суспільства. Загальна ефективність та успіх змін в заохочувальних нормах визначаються комплексним підходом, який враховує соціально-економічний контекст, публічну думку та конкретні потреби суспільства.

7. Юридичне закріплення заохочувальних норм у публічному та приватному праві, в окремих галузях права України визначається їхньою роллю у створенні механізмів стимулювання суб'єктів правовідносин до виконання вимог правових норм та досягнення конкретних результатів. Ці норми встановлюють стимули для учасників правовідносин і регулюються як у сфері публічного, так і приватного права. Різноманітність заохочувальних норм у різних галузях права України свідчить про їх важливість і вплив на різні аспекти суспільства. Дослідження та систематизація заохочувальних норм у різних галузях права України є важливим завданням, спрямованим на підвищення ефективності правового регулювання та забезпечення його відповідності вимогам справедливості, прозорості та виключення можливості зловживань. Акцент на вдосконалення законодавства та уточнення критеріїв заохочення може відігравати ключову роль у забезпеченні надійного та справедливого функціонування системи стимулювання в межах правового простору. Заохочувальні норми відіграють ключову роль у підвищенні ефективності правозастосування, забезпечуючи виконання законів, стимулюючи суб'єктів правовідносин до активної участі у правовій сфері.

8. Різні концептуальні підходи до визначення рівня ефективності заохочувальних норм та проблем їх застосування проявляються в різноманітних теоретичних та практичних аспектах. Одним із ключових аспектів концепції ефективності заохочувальних норм є їхня відповідність соціальній реальності. Якщо заохочувальні заходи не враховують актуальних потреб та цінностей суспільства, їхня ефективність може суттєво знизитися. Правове заохочення визнається як ефективний засіб, але водночас вимагає обережного та обґрунтованого використання з боку правозастосовника. Невміле застосування правового заохочення може призвести до зворотного,

негативного результату. Такий підхід підкреслює важливість особливої уваги та обґрунтування в роботі з цим інструментом для досягнення позитивних результатів. Дослідження та систематизація заохочувальних норм у різних галузях права України є важливим завданням, спрямованим на підвищення ефективності правового регулювання та забезпечення його відповідності вимогам справедливості, прозорості та виключення можливості зловживань. Акцент на вдосконалення законодавства та уточнення критеріїв заохочення може відігравати ключову роль у забезпеченні надійного та справедливого функціонування системи стимулювання в межах правового простору.

9. Співвідношення заохочувальних норм українського права з нормами права ЄС та міжнародного права є врахування вимог та стандартів, встановлених у міжнародних угодах та документах, що регулюють відносини між Україною та Європейським Союзом. Крім того, слід враховувати особливості впровадження заохочувальних механізмів українського права відповідно до міжнародних стандартів та зобов'язань, які можуть вимагати внесення змін у внутрішнє законодавство для відповідності міжнародним стандартам та практиці. У порівнянні з національним законодавством, заохочувальні норми ЄС можуть мати вищий ступінь гармонізації та стандартизації, спрямований на досягнення єдиної ринкової політики та захисту прав громадян та підприємств. Разом з тим, вони мають потенціал для забезпечення вищого рівня гармонізації та стандартизації, що може сприяти подальшому розвитку економіки та зміцненню правового захисту громадян та бізнесу. Такий підхід відкриває шлях до співпраці та взаєморозуміння між учасниками міжнародних відносин, сприяючи формуванню стабільної та прогресивної правової системи в Україні. Застосування міжнародного досвіду дозволить Україні застосовувати заохочення, які вже вдалося успішно реалізувати в інших країнах, а також інтегрувати сучасні та визнані міжнародні стандарти у свою систему правового регулювання. Це, своєю чергою, сприятиме створенню більш ефективних та конкурентоспроможних заохочувальних механізмів.

Після закінчення доповіді здобувачеві присутніми були поставлені наступні питання:

Запитання доктора юридичних наук, професорки Андрусів Л.М.: Дайте визначення заохочувальних норм права та в чому полягає їх сутність в правовому регулюванні?

Відповідь здобувача: Заохочувальні норми права – це положення, що встановлюють стимули або спонукання до певних дій або утримання від них. Їх сутність полягає в тому, щоб мотивувати людей дотримуватися закону та виконувати певні соціально корисні дії. Ці норми можуть бути реалізовані через різні механізми, такі як надання пільг або винагород за дотримання закону, встановлення штрафів або покарань за його порушення, а також через систему похвали та визнання тих, хто виявляє високий рівень відповідальності та додержання правил. Заохочувальні норми права сприяють формуванню і підтримці соціально прийнятної поведінки в суспільстві.

Запитання доктора юридичних наук, професора Криховецького І.З.: У підрозділі 1.3. ви визначаєте місце заохочувальних норм про у системі норм права. Обґрунтуйте свою думку.

Відповідь здобувача: Заохочувальні норми є частиною системи норм права, і вони визначають певні дії або поведінку, які підлягають підтримці, підкресленню або заохоченню. Ці норми мають стимулювати відповідну поведінку та сприяти досягненню певних цілей, які суспільство вважає важливими. Місце заохочувальних норм у системі норм права може бути різним залежно від конкретної правової системи та її складових частин. Основні місця, де вони можуть виявлятися: 1) Заохочувальні норми можуть бути закріплені в Конституції як основному законі країни. Наприклад, в Конституції можуть бути визначені основні принципи та цінності, які суспільство прагне забезпечити та заохочувати. 2) В законах та інших нормативно-правових актах також можуть містити заохочувальні положення. Наприклад, податкове законодавство може передбачати податкові пільги або знижки як заохочення до певної економічної поведінки. 3) Регулюючих актах: вироках суду, рішеннях адміністративних органів та інших регулюючих актах, які можуть також містити заохочувальні елементи. Наприклад, судова практика може встановлювати стандарти, які стимулюють дотримання певних правил або норм поведінки. 4) В міжнародному праві також можуть існувати заохочувальні норми, що сприяють виконанню міжнародних домовленостей або спільних цілей між країнами.

Запитання доктора юридичних наук, професора Луцького А.І.: У своєму дослідженні ви зазначаєте, що правові норми є первинними регуляторами суспільних відносин (підрозділ 1.3 дисертації). Обґрунтуйте таке твердження.

Відповідь здобувача: Правові норми, безумовно, є одними з основних регуляторів суспільних відносин. Це можна обґрунтувати з тої позиції, що через легітимність, захист прав та свобод, стабільність та передбачуваність, а також роль у виконанні державних функцій, правові норми вважаються первинними регуляторами суспільних відносин. Вони визначають рамки та умови, у яких функціонує суспільство, і забезпечують правовий порядок та стабільність.

Запитання доктора юридичних наук, професора Луцького Р.П.: В роботі аналізуються проблеми ефективності заохочувальних норм в процесі їх застосування. В чому полягає їхня особливість?

Відповідь здобувача: Основною особливістю проблем ефективності заохочувальних норм є їх специфічне застосування в правовій системі, яке може призвести до недосяжних цілей, негативних наслідків, недоліків у системі винагород, звикання, а також недостатньої адаптивності до змін.

Запитання доктора юридичних наук, професора Короеда С.О.: Розглядаючи в дослідженні юридичні засади закріплення заохочувальних норм у галузях права, розкрийте їх особливість в цивільному праві України.

Відповідь здобувача: У цивільному праві України заохочувальні норми можуть бути закріплені з метою стимулювання певних дій або поведінки між

суб'єктами цивільних правовідносин. Особливість закріплення заохочувальних норм у цивільному праві полягає в тому, що вони використовуються для сприяння досягненню економічних цілей, заохочення ефективного використання ресурсів, розвитку бізнесу та підтримки певних видів діяльності.

Після відповідей здобувача на запитання, слово для висновку було надано науковому керівнику – доктору юридичних наук, професору, професору кафедри Зваричу Роману Васильовичу, який зазначив, що в процесі роботи над дисертацією автор продемонстрував глибокі знання з теорії та історії держави і права, галузевих дисциплін, основ міжнародного і Європейського законодавства, творчі здібності, володіння сучасними методами проведення наукових досліджень. Наведене свідчить про високий науковий рівень Керничного Н.І., вміння аналізувати, систематизувати й узагальнювати теоретичні та практичні матеріали дослідження.

Автору притаманна висока відповідальність, професіоналізм, сумлінне відношення до роботи. Усі зауваження наукового керівника Керничний Н.І. брав до уваги та ефективно виконував.

Дисертант зарекомендував себе як людина з науковим мисленням, небайдужа, досвідчена та зацікавлена у подальшому формуванні законодавства, правової системи України впливу і ролі заохочувальних норм у правовому регулюванні суспільних відносин. Це перш за все важливо у контексті сучасного реформування української правової системи з метою вдосконалення механізму правового регулювання суспільних відносин, що може суттєво вплинути на процеси її адаптації до Європейських і міжнародних стандартів.

Подані в дисертації результати дослідження є актуальними, мають теоретичну і практичну цінність, робота виконана на належному науковому рівні. Отримані висновки підтверджують, що вихідна методологія дисертації вірна, всі поставлені завдання виконано, мету досягнуто. Опубліковані наукові праці містять основні положення і результати проведеного дослідження. Роботу оформлено відповідно до встановлених вимог.

За складом наукової новизни, рівнем обґрунтованості та достовірності одержаних результатів, їх теоретичною і практичною цінністю дисертація Керничного Назарія Івановича на тему “Роль заохочувальних норм у правовому регулюванні суспільних відносин” відповідає вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), та Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, і тому заслуговує позитивного висновку про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації.

Здобувач виконав індивідуальний план наукової роботи та індивідуальний навчальний план, а його дисертація готова до захисту.

Далі слово було надано рецензентам:

Рецензент – Луцький Роман Петрович, доктор юридичних наук, професор, професор кафедри зауважив, що здобувач поставив перед собою ряд важливих задач, а саме: дослідити методологічні засади та категоріально-понятійний апарат у сфері дослідження системи норм права; охарактеризувати та систематизувати основні підходи до поняття правових норм як регуляторів суспільних відносин; визначити місце заохочувальних норм у загальній системі права; з'ясувати змістовні ознаки та встановити принципи заохочувальних норм права; окреслити критерії класифікації заохочувальних норм у їх порівнянні з іншими нормами права; розглянути особливості їх прийняття, зміни та припинення; вивчити практику застосування заохочувальних норм у галузях публічного та приватного права; оцінити ефективність заохочувальних норм у досягненні поставлених цілей правового регулювання суспільних відносин; навести порівняльну характеристику заохочувальних норм українського та міжнародного права з визначенням перспектив подальшого розвитку та удосконалення заохочень.

Аналіз роботи свідчить, що автор справився із поставленими задачами.

Структура дисертації є логічно побудованою, оскільки надала можливість здобувачу системно розглянути ключові, дискусійні питання, що ввійшли до предмета дисертаційного дослідження та досягти поставленої мети.

Розділ 1 присвячений аналізу теоретико-методологічних основ дослідження заохочувальних норм у системі правового регулювання.

У розділі 2 здійснюється сутнісна та функціональна характеристика заохочувальних норм, зокрема визначаються: змістовні ознаки та принципи заохочувальних норм права; критерії класифікації заохочувальних норм та їх порівняльний аналіз з іншими нормами права; особливості прийняття, зміни та припинення дії заохочувальних норм.

Розділ 3 присвячений характеристиці особливостей втілення заохочувальних норм у правовій системі України, а саме: їх юридичного закріплення у публічному та приватному праві в окремих галузях права України; визначення концептуальних підходів до рівня ефективності заохочувальних норм та проблем їх застосування, а також співвідношення заохочувальних норм українського права з нормами права ЄС та міжнародного права.

Аналіз змісту публікацій, основного тексту дисертації й узагальнюючих висновків переконує, що автором здійснено корисне для юридичної науки, навчальних потреб, практичної юридичної діяльності наукове дослідження.

Таким чином, ознайомлення з дисертацією Керничного Н.І. на тему “Роль заохочувальних норм у правовому регулюванні суспільних відносин” дає підстави вважати, що дослідження відповідає вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), та Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження

ступеня доктора філософії, і тому заслуговує позитивного висновку про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації.

Рецензент – Жукевич Ігор Васильович, кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри відмітив, що дослідження ролі заохочувальних норм у правовому регулюванні суспільних відносин є важливою складовою державно-правової системи України.

Загалом позитивно оцінюючи рецензоване дослідження рецензент зауважив, що заохочувальні норми відіграють ключову роль у формуванні соціальних відносин і забезпеченні функціонування правової системи. Вони стимулюють дотримання правил і законів, сприяють формуванню соціальних цінностей і норм, а також сприяють досягненню загальних цілей суспільства.

Виходячи з наведеного вище, можна зробити висновок, що дисертація Керничного Н.І. на тему «Роль заохочувальних норм у правовому регулюванні суспільних відносин» відповідає вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), та Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, заслуговує позитивного висновку про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації та може бути рекомендована до захисту у спеціалізованій вченій раді відповідного профілю.

В обговоренні дисертаційного дослідження взяли участь:

Доктор юридичних наук, професор, професор кафедри Луцький М.І. відзначив, що дисертантом вперше удосконалено ключові аспекти та механізми функціонування заохочувальних норм у правовій системі України, що є важливим кроком для подальшого удосконалення законодавства та практики його застосування. Наукове значення результатів дослідження, визначається конкретним внеском дисертанта у розв'язання актуального наукового завдання щодо обґрунтування загальної концепції впливу заохочувальних норм на процес правового регулювання суспільних відносин, а також розробкою практичних рекомендацій для її ефективної реалізації. Як доводиться у дослідженні, заохочувальні норми в системі норм права можуть бути виділені в окрему групу за їх фактичним змістом, але у свою чергу можуть не бути специфічними з юридичної точки зору. Основний аргумент полягає в тому, що норми, які стосуються заохочення, відрізняються виключно з точки зору заходів забезпечення – санкцій і пояснюється тим, що заохочення і юридичні санкції - явища, що знаходяться на різних рівнях. У багатьох системах права заохочувальні норми виділяються та розглядаються окремо, особливо в контексті регулювання соціальної активності та стимулювання корисної поведінки. Окремі заохочувальні норми також можуть містити стимули для участі у суспільних програмах, виконання благодійних дій чи інших корисних активностей.

Доктор юридичних наук, професор, професор кафедри Андрухів О.І. відмітив, що у дисертаційному дослідженні Керничного Н.І. на високому

рівні проведеній аналіз особливостей прийняття, зміни та припинення дії заохочувальних норм, який проваляється в тому, що заходи заохочення впроваджуються з метою викликати правомірну суспільно значущу активність індивідуальних і колективних суб'єктів. Новизна дисертації виявляється як у самому підході до досліджуваних проблем, так і у запропонованому способі розв'язання конкретних питань теми. Характеризуючи наукову новизну дослідження слід зазначити, що дисертація є одним з перших теоретико-правовим науковим дослідженням, присвяченим глибокому аналізу впливу заохочувальних норм на регулювання суспільних відносин в контексті сучасного правового середовища.

У результаті здійсненого дослідження сформульовано низку положень та висновків, запропонованих особисто здобувачем, найбільш значущих із яких є актуальною науковою проблемою, а запропоновані у ній висновки дозволять подолати цілий ряд прогалин в українській теоретико-правовій науці та по новому підійти до проблем заохочувальних механізмів правового регулювання суспільних відносин. З огляду на зазначене, робота може рекомендована для проведення її попередньої експертизи та подальшого захисту у спеціалізованій вченій раді.

Також відмітив про актуальність обраної теми дисертаційного дослідження. Наукові положення, висновки та рекомендації, сформульовані в дисертації, відповідають вимогам до такого виду досліджень. Високий рівень обґрунтованості наукових положень, висновків, рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх вірогідність забезпечені: професійним вирішенням автором низки наукових завдань, що сприяло реалізації поставленої мети дослідження, та адекватністю структурно-логічної схеми дослідження визначеній меті: кожен наступний розділ чи підрозділ органічно пов'язаний з попереднім і доповнює його; використанням широкої джерельної бази за темою дисертації; достатньою кількістю публікацій наукових статей за напрямом дисертації. У цілому дисертація Керничного Н.І на тему: «Роль заохочувальних норм у правовому регулюванні суспільних відносин» виконана на високому науковому рівні, є самостійним завершеним науковим дослідженням та відповідає вимогам, передбаченим Порядку присудження ступеня доктора філософії, і робота може бути рекомендована для проведення її попередньої експертизи та подальшого захисту у спеціалізованій вченій раді.

Кандидат юридичних наук, доцент кафедри Репецький С.П. наголосив на тому, що матеріали дисертації свідчать про те, що аспірант приділив достатньо уваги теоретико-правовим особливостям ролі заохочувальних норм права в механізмі правового регулювання суспільних відносин, що раніше не мали достатньої уваги правників. Дисертація Керничного Н.І. є цілком самостійним науковим дослідженням, яке за актуальністю, ступенем новизни й внеском у науку теорії держави та права та повністю відповідає вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії. Як результат,

робота може бути рекомендована для проведення її попередньої експертизи та подальшого захисту у спеціалізованій вченій раді.

Узагальнюючи висловлені в процесі обговорення дисертації думки, головуєча на засіданні, кандидат юридичних наук, доцент, завідувачка кафедри Припхан І.І. наголосила на тому, що в дисертації сформульовано й обґрунтовано висновки та пропозиції, які сприятимуть вдосконаленню розуміння змісту ролі заохочувальних норм в правовому регулюванні і його втіленню в сучасну юридичну науку. Голова також підкреслила, що здобувач усунув і врахував всі зауваження та побажання, що були висловлені в дисертації під час попередніх обговорень роботи на кафедрі. Дисертація готова до захисту.

Присутні на засіданні науковці одногolosно запропонували: визнати дисертацію Керничного Н.І. завершеною теоретично та практично-значимою науковою роботою, що містить висновки, які сприяють вирішенню нагальної наукової проблеми та є суттєвим внеском у розвиток науки теорії держави та права, і яка може бути рекомендована для захисту у спеціалізованій вченій раді. Тому запропонувала схвалити такий позитивний висновок про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації:

ВИСНОВОК

щодо дисертації Керничного Назарія Івановича на тему “Роль заохочувальних норм у правовому регулюванні суспільних відносин” на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 Право

Актуальність теми дисертації Керничного Н.І. зумовлена необхідністю визначення оптимальної концепції ролі заохочувальних норм в механізмі правового регулювання суспільних відносин, що має важливе значення для формування правової системи України, адже вони є тими критеріями, які визначають стимули щодо дотримання вимог закону та сприяють забезпеченню принципів правопорядку і впорядкуванню суспільних відносин. Здійснюючи регулятивний вплив на суспільні відносини, заохочувальні норми права є тими мотиваторами поведінки людей, які передбачають винагороди чи покарання за відповідні дії чи бездіяльність у різних сферах суспільного життя, забезпечуючи цим самим його розвиток на основі вимог законності та справедливості. Саме тому, визначення заохочувальних норм у правовому регулюванні суспільних відносин є важливою складовою як для теоретичного аналізу вітчизняної правової системи, так і для практики правозастосування в Україні.

Разом з тим, питання взаємодії заохочувальних норм права та правового регулювання суспільних відносин на сучасному етапі розвитку української правової системи є малодослідженим в українській юридичній науці та не виступало предметом окремого комплексного монографічного чи дисертаційного дослідження. Все це визначає актуальність теми дисертації, її наукову і практичну значущість.

Наукове завдання, за розв'язання якого здобувач заслуговує присудження ступеня доктора філософії, полягає у визначенні ролі заохочувальних норм в правовому регулюванні суспільних відносин, спрямованої на формування концепції впливу заохочувальних механізмів поведінки суб'єктів правовідносин, розвитку законності та забезпечення правопорядку в Україні.

На основі проведеного дослідження сформульовано низку нових наукових положень; *найсуттєвішими науковими результатами, які одержав здобувач особисто та які характеризуються достовірністю та науковою новизною, є такі:*

– здобувачем обґрунтовано застосування комплексного аналізу заохочувальних норм права з урахуванням статичних і динамічних аспектів їх існування, охоплюючи їх походження, законодавче закріплення та практичне застосування, а також еволюцію відносин між державою та суспільством у контексті правового регулювання та забезпечення розвитку суспільства;

– здобувачем визначено пропозицію до більш чіткого формування підстав застосування заохочувальних норм на законодавчому рівні, що дозволить уникнути невизначеності та сприятиме у створенні єдиної системи стимулювання, яка враховуватиме особливості кожної галузі права, з врахуванням ідеї посилення контролю за застосуванням заохочення та впровадження ефективних антикорупційних заходів на основі зазначених підстав;

– здобувачем запропоновано нові форми необхідності удосконалення методологічних основ та засад дослідження системи правових норм, що включає в себе дослідження не лише юридичних аспектів правових норм, але й їхніх соціальних, економічних та політичних вимірів та безпосередній внесок у формування системи правового регулювання суспільних відносин;

– здобувачем розвинуто науково-теоретичні підходи щодо розуміння ключових аспектів та механізмів функціонування заохочувальних норм у правовій системі України, що є важливим кроком для подальшого удосконалення законодавства та практики його застосування;

– здобувачем посилено аргументацію відносно необхідності вдосконалення ідеї вчених щодо систематизації заохочувальних норм, який передбачає не лише аналіз особливостей та відмінностей між юридичними характеристиками конкретних видів заохочувальних норм, але й порівняння та чітке визначення тих, у яких ці характеристики виявляються різними;

– здобувачем удосконалено ідею про обґрунтування необхідності систематизації та уніфікації заходів заохочення з метою забезпечення ефективного та систематизованого використання заохочувальних норм у різних галузях права;

– здобувачем запропоновані нові теоретико-правові підходи щодо концептуальних підходів до визначення рівня ефективності заохочувальних норм в контексті соціальних, економічних та поведінкових аспектів, забезпечуючи таким чином не лише запобігання правопорушенням, але й

активну участь учасників суспільного життя у підтримці правопорядку, розвитку правової культури в процесі правовому регулюванні суспільних відносин.

Значення наукових результатів для теорії й практики та рекомендації щодо використання. Сформульовані в роботі положення, висновки та авторські пропозиції можуть бути використані у ході проведення подальших фундаментальних, загальнотеоретичних, галузевих і прикладних досліджень з проблеми вивчення заохочувальних механізмів в правовому регулюванні суспільних відносин. Матеріали дисертації використовуються в навчальному процесі Університету Короля Данила при викладанні курсів «Теорія держави і права», «Актуальні проблеми теорії держави і права»; в науково-дослідній та експертно-аналітичній роботі Науково-дослідного інституту імені академіка УАН І.М. Луцького при виконанні наукових програм розвитку Університету Короля Данила, Прикарпатського регіону та України відповідно до плану проведення наукових досліджень, при підготовці науково-практичних експертних висновків, зауважень і пропозицій до законопроектів в зазначеній сфері.

Достовірність і обґрунтованість наукових положень, висновків та рекомендацій забезпечується:

– комплексним застосуванням загальнонаукових та спеціальних методів пізнання для аналізу і характеристики наукових праць, присвячених теоретико-правовим аспектам ролі заохочувальних норм права в правовому регулюванні суспільних відносин;

– застосуванням методологічних принципів об'єктивності, науковості, неупередженості аналізу та критичного осмислення досліджуваного матеріалу;

– аргументованою науковою полемікою з іншими вченими в тексті дисертації;

– застосуванням знань суміжних наук (конституційного права, цивільного права, кримінального права, трудового права, цивільно-процесуального права, кримінально-процесуального права, міжнародного права тощо);

– використанням норм чинного законодавства України, а також офіційних аналітичних і статистичних матеріалів, довідкових видань та юридичної публіцистики;

– послідовністю та логікою викладення матеріалу, його аргументованістю;

– відповідністю висновків роботи і отриманих результатів поставленим завданням та доведенням сформульованих пропозицій до рівня їх можливого використання у практиці;

– рівнем репрезентативності емпіричного матеріалу.

Особистий внесок здобувача. Дисертація виконана Керничним Н.І. самостійно. Усі сформульовані положення та висновки є результатом особистих досліджень дисертанта. Використані в дисертації ідеї, положення

чи гіпотези інших авторів мають відповідні посилання і використані лише для підкріплення ідей здобувача або відповідної наукової полеміки.

Апробація результатів дослідження. Основні положення та висновки дисертації обговорювалися на засіданнях кафедри права та публічного управління Університету Короля Данила, де було виконано дисертацію, а також оприлюднені на трьох конференціях і наукових семінарах, а саме: Міжнародній науково-практичній конференції «Актуальні питання науки і практики та шляхи їх вирішення» (м. Київ, 21–22 квітня 2021 р.); Всеукраїнській науково-практичній конференції «Правові, економічні та соціокультурні засади регулювання суспільних відносин: сучасні реалії та виклики часу» (м. Полтава, 7-8 грудня 2021 р.); Міжнародній науково-практичній конференції «Шляхи вдосконалення нормативно-правової бази України як основи сталого розвитку суспільства: тенденції та перспективи розвитку» (м. Харків, 3-4 вересня 2021 р.); VI Міжнародного науково-практичного симпозіуму «Концептуальні проблеми розвитку сучасної гуманітарної та прикладної науки» (м. Івано-Франківськ, 20 травня 2022 р.).

Публікації. Основні положення та результати дисертації повно висвітлені 8 наукових публікаціях, з яких 3 статті опубліковані в наукових фахових видавцях України, 1 у науковому періодичному виданні держави країн Європейського Союзу (Республіки Польща), та 4 тези доповідей, оприлюднених у збірниках матеріалів конференцій. Публікації відповідають вимогам пунктів 8 і 9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44. Наукові результати в опублікованих наукових працях не повторюються. *Всі представлені наукові публікації здобувача захищуються за темою дисертації, а саме:*

1. Керничний Н.І. Теоретико-методологічні підходи дослідження системи правових норм. Актуальні питання науки і практики та шляхи їх вирішення : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 21–22 квітня 2021 р. Київ: Науково-дослідний інститут публічного права, 2021. С. 53–55.

2. Керничний Н.І. Регулятивний вплив правових норм на суспільні відносини. Шляхи вдосконалення нормативно-правової бази України як основи сталого розвитку суспільства: тенденції та перспективи розвитку : міжнар. наук.-практ. конф., м. Харків, 3–4 вересня 2021 р. Харків : Східноукраїнська наукова юридична організація, 2021. С. 41-43.

3. Керничний Н.І. Заохочувальні норми галузі трудового права. Правові, економічні та соціокультурні засади регулювання суспільних відносин: сучасні реалії та виклики часу : збірник матеріалів III Всеукр. наук.-практ. конф., 7-8 грудня 2021 р. Полт. ін-т економіки і права Відкритого міжнародного університету розвитку людини «Україна». Полтава : ШЕП, 2022. С. 136–138.

4. Керничний Н.І. Особливості застосування заохочувальних норм права в сучасних умовах. Концептуальні проблеми розвитку сучасної гуманітарної та прикладної науки : матеріали VI Міжнародного науково-практичного симпозиуму (м. Івано-Франківськ, 20 травня 2022 року). Івано-Франківськ: Редакційно-видавничий відділ Університету Короля Данила, 2022. С. 159–164.

5. Керничний Н.І. Заохочувальні норми системи кримінального права. Науковий вісник публічного та приватного права : Збірник наукових праць. Випуск 2. Київ : Науково-дослідний інститут публічного права, 2022. С. 149–154.

6. Керничний Н.І. Специфіка структури заохочувальних норм в галузях сучасного українського права. KELM (Knowledge, Education, Law, Management). 2022. № 3 (47). С. 367–372.

7. Керничний Н.І. Особливості застосування заохочувальних норм у публічному та приватному праві України. Вчені записки Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського. Серія: Юридичні науки. Наук. журн. Тавр. нац. ун-т ім. В. І. Вернадського. Київ: Гельветика, 2023. Том 34 (73) № 6. С. 224–229.

8. Керничний Н.І. Заохочувальні норм українського права та їх адаптація до стандартів ЄС і міжнародного права. Юридичний науковий електронний журнал. 2023. № 7. С. 577–580.

Оцінка мови і стилю дисертації. Дисертація написана науковим стилем, українською мовою. Наукові положення, висновки та рекомендації викладені стисло, точно, ясно та просто, що забезпечує легкість і доступність їх сприйняття.

Відповідність дисертації встановленим вимогам і визначеній спеціальності. Форма і зміст дисертації та анотації відповідають вимогам, що встановлені Порядком підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. № 261, Порядком присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44, та Вимогам до оформлення дисертацій, затвердженим наказом МОН України від 12.01.2017 № 40.

Предмет дослідження визначений у межах науки теорії держави та права.

Дисертація є самостійною, цілісною, завершеною, кваліфікованою працею, в якій містяться висунуті здобувачем науково обґрунтовані теоретичні та практичні результати й наукові положення, що характеризуються єдністю змісту, вирішують конкретне наукове завдання і свідчать про особистий внесок здобувача в юридичну науку.

Анотація дисертації є узагальненим коротким викладом її основного змісту. В анотації стисло представлені основні результати дослідження із

4. Керничний Н.І. Особливості застосування заохочувальних норм права в сучасних умовах. Концептуальні проблеми розвитку сучасної гуманітарної та прикладної науки : матеріали VI Міжнародного науково-практичного симпозиуму (м. Івано-Франківськ, 20 травня 2022 року). Івано-Франківськ: Редакційно-видавничий відділ Університету Короля Данила, 2022. С. 159–164.

5. Керничний Н.І. Заохочувальні норми системи кримінального права. Науковий вісник публічного та приватного права : Збірник наукових праць. Випуск 2. Київ : Науково-дослідний інститут публічного права, 2022. С. 149–154.

6. Керничний Н.І. Специфіка структури заохочувальних норм в галузях сучасного українського права. KELM (Knowledge, Education, Law, Management). 2022. № 3 (47). С. 367–372.

7. Керничний Н.І. Особливості застосування заохочувальних норм у публічному та приватному праві України. Вчені записки Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського. Серія: Юридичні науки. Наук. журн. Тавр. нац. ун-т ім. В. І. Вернадського. Київ: Гельветика, 2023. Том 34 (73) № 6. С. 224–229.

8. Керничний Н.І. Заохочувальні норм українського права та їх адаптація до стандартів ЄС і міжнародного права. Юридичний науковий електронний журнал. 2023. № 7. С. 577–580.

Оцінка мови і стилю дисертації. Дисертація написана науковим стилем, українською мовою. Наукові положення, висновки та рекомендації викладені стисло, точно, ясно та просто, що забезпечує легкість і доступність їх сприйняття.

Відповідність дисертації встановленим вимогам і визначеній спеціальності. Форма і зміст дисертації та анотації відповідають вимогам, що встановлені Порядком підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. № 261, Порядком присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44, та Вимогам до оформлення дисертацій, затвердженим наказом МОН України від 12.01.2017 № 40.

Предмет дослідження визначений у межах науки теорії держави та права.

Дисертація є самостійною, цілісною, завершеною, кваліфікованою працею, в якій містяться висунуті здобувачем науково обґрунтовані теоретичні та практичні результати й наукові положення, що характеризуються єдністю змісту, вирішують конкретне наукове завдання і свідчать про особистий внесок здобувача в юридичну науку.

Анотація дисертації є узагальненим коротким викладом її основного змісту. В анотації стисло представлені основні результати дослідження із

зазначенням наукової новизни та практичного значення, що дає повне уявлення про виконану здобувачем роботу.

Обсяг дисертації та анотації, а також зміст роботи відповідає встановленим вимогам.

Висновок:

1. Дисертація Керничного Назарія Івановича на тему “Роль заохочувальних норм у правовому регулюванні суспільних відносин”, яка підготовлена на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 Право, є кваліфікаційною науковою працею, виконаною здобувачем особисто, яка містить наукові положення, нові науково обґрунтовані теоретичні та практичні результати проведених здобувачем досліджень, що мають істотне значення для знань в галузі права, а також свідчить про особистий внесок здобувача в юридичну науку та характеризується єдністю змісту.

2. Констатувати, що за актуальністю, ступенем наукової новизни, обґрунтованістю, науковою та практичною цінністю здобутих результатів дисертація Керничного Назарія Івановича на тему “Роль заохочувальних норм у правовому регулюванні суспільних відносин”, яка підготовлена на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 Право, відповідає вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44, та Вимогам до оформлення дисертацій, затвердженим наказом МОН України від 12.01.2017 № 40.

3. Допустити здобувача Керничного Назарія Івановича до проходження процедури його атестації разовою спеціалізованою вченою радою на підставі публічного захисту його наукових досягнень у формі підготовленої ним дисертації на тему “Роль заохочувальних норм у правовому регулюванні суспільних відносин” на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 Право.

Голосували “за” – 12 присутніх на засіданні кафедри докторів і кандидатів юридичних наук.

Головуюча на засіданні –
завідувачка кафедри права та
публічного управління
Університету Короля Данила,
кандидат юридичних наук, доцент

Припхан І.І.